

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriölle

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Viite: Lausuntopyyntönne 27.1.2025 diaarinumero: VN/7059/202

1 Lakiesitys vaatii vielä muutoksia

Hallituksen esitys on puutteellinen ja rajoittaa merkittävästi maahanmuuttotaustaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia jäädä ja kotoutua Suomeen pysyvästi, ja siksi esitämme lakiesitykseen alla kuvattuja muutoksia. OAJ on huolissaan Suomen väestökehityksestä. Syntyvyys on laskenut merkittävästi, mikä heikentää huoltosuhdetta. Nuorten ikäluokista saatava työvoima ei riitä avautuviin työpaikkoihin tai edes poistuman korvaamiseen. Tämän vuoksi Suomi tarvitsee lisää maahanmuuttoa ja eri koulutustaustaisia ihmisiä.

2 Myös alemmalla AMK-tutkinnolla on saatava pysyvä oleskelulupa

Hallituksen esitys lähtee siitä, että pysyvän oleskeluluvan voisi saada suorittamalla Suomessa ylempään korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon sekä suomen tai ruotsin kielen kehittyvää kielitaitoa. Oleskelulupa ei liittyisi vaatimusta tietyn pituisesta oleskelusta, vaan se riippuisi siitä, kuinka nopeasti ulkomaalainen olisi suorittanut tutkinnon.

Lakiesityksestä puuttuu pysyvän oleskeluluvan määrittelevistä korkeakoulututkinnoista ammattikorkeakoulussa suoritettu alempi korkeakoulututkinto (AMK-tutkinto). Esitys asettaa kyseisen tutkinnon suorittaneet eriarvoiseen asemaan korkeakoulutettuina, ja heikentää AMK-tutkinnon vetovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden silmissä. Lisäksi esitys on myös Suomessa omaksuttujen yhdenvertaisuusperiaatteiden vastainen.

Lakiesitys on myös ristiriidassa asetettujen korkeakoulupoliittisten tavoitteiden kanssa, joissa ammattikorkeakouluilta (korkeakoulujärjestelmältä) on edellytetty toimia kansainvälisten osaajien saamiseksi työmarkkinoille. Ammattikorkeakoulut ovat kasvattaneet kansainvälisten opiskelijoiden määrää ja lisänneet opiskelijoiden työllistymistä tukevia toimia. Vuonna 2023 ammattikorkeakouluissa opiskeli n. 16 000 kansainvälistä opiskelijaa, joista 12 000 oli EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulleita.

Tilastojen mukaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista noin kaksi kolmasosaa jää töihin tai jatkaa opintojaan Suomessa. Opiskelijat valmistuvat aloille, joista Suomen työmarkkinoilla on suurin pula.

Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointi 2019–2040 tiedon mukaan avautuviin työpaikkoihin sijoittuvan uuden työvoiman pitäisi olla koulutettu siten, että heistä 30 prosenttia olisi ammattikorkeakoulutuksen suorittaneita, 22 prosenttia yliopistokoulutuksen suorittaneita ja 47 prosenttia ammatillisen koulutuksen suorittaneita. Suurinta koulutuksen tarve on tekniikan, palvelun, terveys- ja hyvinvoinnin, maa- ja metsätalouden sekä yhteiskunnallisilla koulutusaloilla. Lisäystarve näillä aloilla vaihtelee 22–48 prosentin välillä.

Suomen edun mukaista ei ole rakentaa esteitä korkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuuksiin jäädä ja työllistyä Suomeen. On erittäin perusteltua, että pysyvän oleskeluluvan muutokset koskettavat myös AMK-tutkinnon suorittaneita. Siksi esitämme lakiesitykseen seuraavia muutoksia.

Esitämme lakiesityksen 56 c § 1 momenttia muutettavaksi muotoon:

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut Suomessa:

1) yliopistolain (558/2009) 7 §:ssä tarkoitetun tutkinnon;

- 2) maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 6 §:ssä tarkoitetun tutkinnon;
- 3) ammattikorkeakoululain (932/2014) 11 §:ssä tarkoitetun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon;
- 4) poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 14 §:ssä tarkoitetun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon; tai
- 5) Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2002:81) 19 §:ssä tarkoitetun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon.

3 Tuloraja on liian korkea oleskeluluvan saamiseen asumisajan perusteella

Esityksessä neljän vuoden jälkeen oleskeluluvan voisi saada henkilö, jolla täytyisi joko 40 000 euron vuositulot, Suomessa tunnustettu tai suoritettu ylempi korkeakoulututkinto sekä kahden vuoden työhistoria tai kielitestillä todennettu erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito sekä kolmen vuoden työhistoria.

Keskimääräinen suomalainen tienaa 33 700 euron verotettavat vuositulot.

Maahanmuuttotaustaisten tulotaso on alhaisempi kuin kantaväestöllä. Esityksessä ehdotettu 40 000 euron vuosituloraja asettaa maahanmuuttotaustaiset epäedulliseen asemaan ja herättää huolta yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Rakenteellisen rasmin poistamiseksi on tehtävä yhdenvertaisia ja oikeudenmukaisia poliittisia ratkaisuja. OAJ vastustaa vuositulorajan määrittämistä pysyvän oleskeluluvan saamiseksi ja vaadimme tätä esityksestä poistettavaksi. Lisäksi kielitaitovaatimuksissa on huomioitava, että erinomaisen suomen tai ruotsin kielen osaamisen saavuttaminen voi kestää 5–10 vuotta.

4 Kotoutumiskoulutus kuuluu osaksi pysyvää koulutusjärjestelmäämme

Lopuksi esitämme maahanmuuttotaustaisten kotoutumiseen liittyvän rakenteellisen muutoksen, mikä tukisi sekä heidän kielellisiä taitojaan että todennäköisyyttä jäädä töihin Suomeen.

Koulutusrakenteiden tulisi edistää kotoutumista ja kielen oppimista, jotta maahanmuuttotaustaisten omaa vastuuta kielen oppimisessa voidaan lisätä, mikä on hallitusohjelman tavoite. Tämän vuoksi kotoutumiskoulutus tulisi siirtää osaksi pysyvää, olemassa olevaa koulutusjärjestelmäämme opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen ja jo järjestämisluvan omaaville koulutuksen järjestäjille. Näin he

voisivat kehittää kotoutumiskoulutusta pitkäjänteisesti ja opetuksesta vastaisivat pysyvissä palvelussuhteissa työskentelevät opettajat.

Nykyinen kotoutumiskoulutuksen järjestämistapa kilpailutettavana työvoimakoulutuksena on saanut kritiikkiä, koska muun muassa vain osa opiskelijoista saavuttaa koulutuksen tavoitteet, kilpailutus aiheuttaa turhaa hallinnollista työtä ja heikentää laatua hinnan ollessa usein määräävä tekijä siinä, kuka kotoutumiskoulutuksen kilpailutuksen voittaa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen

koulutuspolitiikan johtaja

Päivi Lyhykäinen

erityisasiantuntija

Lyhykäinen Päivi
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry